

מאוצרות הפרשה

ויאמר יהודה מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק האלקים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו (מד, טז)

יש להבין: איזה תרוץ והתנצלות יש בדבריו של יהודה ליוסף: "האלקים מצא את עון עבדיך"? פרש רבי ברוך בער ליבוביץ בעל ה'ברכת שמואל': כאשר אנשי השלטון מתנכלים ומצרים לישראל, יש שתי עצות שבאצעותן יכולים הם לבטל את הגזרה: הראשונה – נשיאת תפלה לפני ה' שיחוס וירחם עליהם, והשנייה – נתינת שחד ורצוי לידי השר כדי לרצותו ולשכך את כעסו.

ברם, שחד ורצוי יכולים להועיל רק כאשר הגויים מצרים לישראל מחמת סיבה מסוימת. אולם כאשר הם עושים זאת ללא כל סיבה, אזי יש להסיק מכך כי אנשי השלטון הם רק בבחינת 'מקל ורצועה', והבורא יתברך הוא ששלח באמצעותם את הצרה כדי לעוררנו. כיון שאין כל טעם לרצות 'מקל ורצועה', לכן במקרה שכזה אין לנו אלא לשפוך שיח ותחנונים לפני ה' שיסיר מעלינו את רע הגזרה.

לכך אף רמז דוד המלך באומרו (תהילים קיט קסא): "שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי" – כאשר רדיפת השרים כלפי נעשית 'בחנם' וללא כל סיבה, עלי להסיק מכך שימדברך באה אלי הצרה, ועל כן פחד לבי" – כאשר רדיפת השרים כלפי נעשית 'בחנם' וללא כל סיבה, עלי להסיק מכך שימדברך באה אלי הצרה, ועל כן פחד לבי ועלי למהר להתפלל לפניך שתושיעני.

אף כאן, אמר יהודה ליוסף: כיון שהמציאות מוכיחה כי אתה רודף אותנו בחנם וללא עול בכפינו, אם כן: "מה נדבר ומה נצטדק..." – איזו תועלת תצמח לנו מהשמעת דברי רצוי ופיוס לפניך?! הלא: "האלקים מצא את עון עבדיך!", ואין לנו אלא לשאת תפלה לפניו שיצילנו. (ישורן)

וקחו מזמרת הארץ וכו' מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטנים ושקדים (מג, יא) מבואר בפסוקים שיעקב אבינו נתרצה לבסוף לשלוח את בנימין על מנת שיקחו מזמרת הארץ מעט צרי ומעט דבש נכאת ולוט בטנים ושקדים, וביאר רבינו שיעקב אבינו לימד את בניו, שכאשר זקוקים לישועות צריך להתחזק בברכות בכוונה וכדכתיב "מזמרת הארץ" כלומר לומר ולברך להקב"ה, והנה צרי הוא ציפורן שמברכים עליו בורא מיני בשמים ודבש ברכתו שהכל, נכאת הוא שעווה ומברכים עליו במוצאי שבת בורא מאורי האש, ולוט מבואר במסכת ברכות הרואה אשתו של לוט מברך ברוך זוכר הצדיקים שהקב"ה זכר את אברהם והציל את לוט, בטנים מברך האדמה ושקדים מברך העץ, וכאשר תעשו חיזוק בברכות בכוונה מובטח לכם שהקב"ה יתן לכם רחמים לפני האיש, וכך היה שבמסע זו של השבטים באה הישועה, ומעשה אבות סימן לבנים שבעת צרה להתחזק בברכות בכוונה ועי"ז הקב"ה יברך ויושיע את עמו ישראל.

וידוע שהחפץ חיים כתב בספר מחנה ישראל שהגלות שלנו הוא גלות יוסף ואם כן יש לנו הוראה מיעקב אבינו להתחזק בברכות ועי"ז נוכח לגאולה השלימה אכי"ר. (הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, דברי שי"ח)

והנה שבע פרות אחרות עולות אחריהן מן היאור רעות מראה ודקות בשר (מא, ג)

בין האירוסין לחתונה של רבנו הגר"ח קניבסקי זצ"ל, כתב כמה מכתבים לכלתו הרבנית הצדקנית ע"ה שהתגוררה בירושלים, בבית אביה מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, אחד מהן (מובא בספר בית אמי) עוסק בפרשתנו. מענין כי המכתב נושא את התאריך "יום חמישי פ' בהעלותך י' סיון פתח תקוה" אבל נסוב על פרשתנו 'מקץ'. בתחילת המכתב דורש החתן בשלום הכלה ומשפחתה, "וכעת אכתב לך איזה הערה מה שחשבתי וכמדומה שזה נכון". כאשר פרעה מתאר את חלומו הראשון עם הפרות הוא מזכיר "שבע פרות.. רעות מראה ודקות בשר", ואינו מזכיר דלות כלל, ואלו כשהוא מספר ליוסף כדי שיפתר לו, הוא מוסיף מעט (פסוק י"ט) ואומר שבע פרות... "דלות ורעות תאר מאד ורקות בשר" (רקות ודקות הוא כפילות של אותו דבר אבל דלות בשר הוא תוספת). ועוד הערה: לאחר מכן יוסף פותר את החלום, הוא אומר (פסוק כ"ז) הוא משתמש באותן מילים שפרעה אמר בפעם הראשונה "שבע הפרות הרקות והרעות" ולא הזכיר דלות. וצריך להבין מה השנויים וההוספות האלה.

ומישיב רבנו במכתבו: ואפשר לומר, שבאמת פרעה לא חלם על פרות "דלות" אלא רק על פרות רעות ודקות, והוא הוסיף בכונה מעצמו דבר שלא חלם כדי לנסות את יוסף אם פתרונו יהיה נכון ופתור גם מה שלא חלם. אבל יוסף ידע האמת ברוח הקודש, שפרעה לא ראה דלות, ולכן בפתרון החלום הזכיר רק רקות ורעות, כמו שראה פרעה, ובזה מיושבים כל הפסוקים. את מכתבו מסיים: והנני דו"ש ושלום אביך הגאון שליט"א וכל המשפחה, חיים. (שבענו מטובך)

בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה (מא, טז)

שם שמים היה שגור בפיו של יוסף בכל עת. אם זה בבית פוטיפר, אם זה בבית הסהר, וגם בעמדו אצל פרעה. על כל צעד ושעל היה אומר בעזרת ה', אם ירצה ה'.

וכך כתב השל"ה הקדוש (פרי בהעלותך) בזה"ל: יש רמז מוסר בכאן על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה יאמר, אם ירצה השם או בעזרת השם. למשל, בלכתו בדרך יאמר הנני נוסע בעזרת השם יתברך, ובעת לחנות במקום פלוגי בעזרתו יתברך אם ירצה. וכשבא למקום החניה אז יחזור ויתן שבה, ויאמר הנה בעזרת הש"י באתי הנה, ובעת ליסע לזמן פלוגי בעזרתו יתברך אם ירצה. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה שעולה במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו, עכ"ל.

וה"ה רבי משה שטרנבוך שליט"א (בספרו ביאורים והנהגות) כתב: ושמעתי שהמגיד מקעלם זצ"ל לא היה אומר "בעזרת ה'", שמשמעו כביכול אנחנו עושים את העיקר והקב"ה רק "עוזר" לנו, אלא היה מקפיד לומר דווקא "ברצות ה'", שמשמעו שהכל תלוי ברצונו של ה' ואנחנו רק ממלאים את רצונו. [ואף שרבים לא נהגו כן למעשה, אבל הרעיון שבדבריו וודאי נכון, שאין אנו עושים כלום אלא רק מקיימים את רצון הבורא].

בהגיע הרגע – הכל רץ!

יִשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיִּרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר וַיִּגְלַח וַיַּחְלֵף שְׂמֹלְתּוֹ וַיָּבֵא אֵל פְּרָעָה (מ"א, י"ד)

לכאורה יש להבין: מדוע הריצו את יוסף מן הבור? מה פשר הבהילות הרבה? כלום היה קורה משהו אילו פרעה היה ממתין כמה רגעים, עד שיוסף היה מגיע בהליכה בכדי לפתור את חלומותו?

את התשובה נבין על פי המעשה הבא: מעשה בבני זוג מבוגרים, אשר במשך שנים רבות לא מצאו את זיווגם, עד שלבסוף סובב מסובב הסיבות והם השתדכו זה עם זה, כאשר תקופה קצרה לאחר מכן הם זוכים לעמוד תחת החופה בהתרגשות רבה.

דא עקא, שבדיוק ברגע המרגש הזה, כאשר החתן אחז את טבעת הקידושין בידו וביקש לענדה על אצבעה של הכלה – נשמטה הטבעת מידו ונפלה ארצה... הנוכחים מיהרו כמובן להתכופף ולהרים את הטבעת, החתן שוב ניסה לענווד אותה לאצבעה של הכלה, אולם שוב: כנראה מרוב התרגשות – נשמטה הטבעת ונפלה, וכך גם בפעם השלישית...

הנוכחים, החלו מרננים... מי יודע? אולי יש חסרון בשידוך זה, שמשמים אינו ראוי לצאת אל הפועל? אולם הרב מברסק, שהיה מסדר הקידושין – לא התרשם כלל וכלל... אדרבה... הוא הסביר ואמר:

"משמים, נגזר על בני הזוג הללו ששידוכם יתעכב למשך תקופה מסוימת, כאשר התקופה הזו מחושבת בדקדוק רב – עד לחשבון של דקות ושניות... בפעם הראשונה, כאשר ביקש החתן לקדש את הכלה – עדיין לא הגיעה השעה בה נגזר עליהם להנשא, וכך גם בפעם השנייה והשלישית... אולם בהגיע הרגע המדויק – אין כל סיבה להניח שלא יעלה בידו לקדש את בת זוגו!..."

ואכן, בפעם הרביעית בה ניסה החתן לקדש את הכלה – עלה הדבר בידו, ובני הזוג נישאו כדת וכדין והקימו בית נאמן בישראל!

הרי לנו, כי עד שמגיע הרגע בו נגזר משמים שתתגלגל הישועה – כלום לא זז... אבל באותו הרגע שבו נגזר שהאדם יגאל – הכל מתנהל כשורה! וכך, מבאר רבינו ה'חפץ חיים', גם ביחס ליוסף הצדיק:

אמנם נגזרו על יוסף שנתיים נוספות בבית האסורים, אולם ברגע בו הסתיימו השנתיים הללו והגיעה שעת גאולתו – לא התעכבה הישועה אפילו ברגע אחד: מהבור – הריצו אותו אל פרעה, מלפניו יצא למלך על כל ארץ מצרים! (ללמדך' מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

האם צריך לברך על טשולנט בסעודת ליל שבת?

שאלה: מעשה במשפחה שהכינו סעודה לצורך ליל שבת בבשר ודגים וכל מטעמים, אולם כשהגיעו לאכול את הבשר נוכחו לדעת שהקדיח התבשיל והבשר נשרף כל כך עד שאינו ראוי לאכילה, וכדי שלא לבטל אכילת בשר בליל שבת הציע אחד הילדים שיאכלו בליל שבת מן הטשולנט המוכן ליום המחר, וכך עשו. ואז נתעורר אצלם הספק האם הם צריכים לברך על אכילת הטשולנט באמצע הסעודה שהרי לא היתה דעתם עליו בשעת תחילת הסעודה או שכל דברים הבאים מחמת הסעודה נפטרים בברכת המוציא ואף אם לא חשבו על כך להדיא בשעת תחילת הסעודה. **תשובה:** הגאון ר"ע פריד שליט"א השיב שיש לתלות תשובת שאלה זו במחלוקת הראשונים בטעם שדברים הבאים מחמת הסעודה נפטרים בברכת המוציא, לדעת בעה"מ (ברכות כט, א מדפי הרי"ף) טעם הפטור הוא משום דחשיב טפל לפת, וז"ל: אמר רב פפא הלכתא דברים הבאים מחמת הסעודה, פירוש ללפת עליהם את הפת, אין טעונון ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם. וא"ת מאי קמ"ל מתניתין היא זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופותר את הטפלה, צריכא דאי ממתניתין הוה אמינא הני מילי בדבר שבא עם הפת, דכי בריך אריפתא הוה דעתיה עליה נמי, אבל הכא דבעינא דברין ברכת המוציא אכתי לא אייתו קמיה הנך דברים הבאים מחמת הסעודה, ולא הוה דעתיה עלייהו בשעת ברכה מעולם, אימא ליבעי ברכה בתחלה קא משמע לן כיון דטפלה ניהו לא בעי ברכה, ע"כ. ואילו הריטב"א שם מחלק בין טעם הפטור בדברים הבאים ללפת את הפת שהם פטורים מברכה מדין טפל, לבין דברים הבאים מחמת מזון ושביעה, שבהם טעם הפטור משום שהם נגזרים אחר הפת ונפטרים בברכתה אע"פ שאינם טפלים לה. והרי בשר וטשולנט אינם בא ללפת את הפת ובודאי טעם הפטור בו לדעת הריטב"א הוא משום דנגזרים אחר הפת. והנה בדין טפל יש תנאי שהיה דעתו עליו בשעת הברכה, וכמ"ש המ"ב (סימן ריב סק"ד): אבל אם אינו רגיל בכך וגם לא היה דעתו בפירוש בשעת הברכה לאכול הטפל צריך לברך גם על הטפל, ע"כ. ונע"ש שהוסיף: אך אז מברך על הטפל רק שהכל דע"כ טפל הוא ומפסיד ברכתו העיקרית]. וא"כ לדעת בעה"מ שהפטור בטשולנט הוא משום טפל, א"כ בנידון דידן שלא היה דעתם עליו מתחילת הסעודה צריכים לברך עליו בתוך הסעודה. אולם טעמו של הריטב"א שטעם הפטור הוא משום דנגזר אחר הפת, לכאורה שייך גם כאן אע"פ שלא היה דעתו עליו בהדיא מתחילה. ומכיון שיש כאן ספק ברכות לא יברכו מספק. [א.ה. ואם יכולים בקל להוציא עצמם מן הספק ע"י שיברכו שהכל על שוקולד וכדו' לכאורה שפיר טפין]. והגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א השיב שבדאי חייבים לברך על הטשולנט שהרי לא היה דעתם עליו כלל והרי הם בגדר נמלך לגבינו. וכן הורו הגאונים רבי שמואל אליעזר שטרן ורבי יעקב מאיר שטרן שליט"א. והוסיף הגרי"מ שטרן שרק אדם שלפעמים אוכל מן הטשולנט בסעודת ליל שבת לא יברך. ותלמיד חכם אחד אמר שכל הנידון הוא לגבי בעה"ב עצמו אבל כל בני הבית בודאי לא יברכו דלגבי דידהו יש דעת בעה"ב ודעתם על כל מה שיביא בעה"ב לפנייהם בסעודה. והגאונים הגדולים רבי ברוך דב פוברסקי ורבי מאיר צבי ברגמן שליט"א השיבו שאין לברך על הטשולנט, ובלשונו של הגר"מ צ' ברגמן: אין כאן שאלה כלל. וטעמם דמכיון שהיה בדעתם לאכול בשר בסעודה זו, כלול בזה שאם לא יוכלו מהבשר המוכן להם יאכלו ממקום אחר, ואין זה בגדר נמלך כלל. וכן הסכימו הגאונים רבי מרדכי גרוס, רבי שמאי גרוס, רבי משה שאול קליין שליט"א. וביאר הגר"ש גרוס שמכיון שהטשולנט הוא חלק ממאכלי השבת ואינו דבר חיצוני נחשב שדעתו עליו ואינו צריך לברך עליו בתוך הסעודה. וכעין שאלה זו ממש שייך גם במי שבטעות הורידו את סיר הטשולנט במקום את סיר הבשר וכבר הניחוהו לארץ באופן שאי אפשר להחזירו על גבי הפלטה, ונמלכו לאכול את הטשולנט בלילה ואת הבשר ישאירו למחר, דגם נידון זה תלוי בדעות אלו כמובן. (וישמע משה)

חידה שבועית

איזה מוצר הוא עם מנקה מאוזן ומס מלפף מאוזן?

תשובה לחידה: אדם שאין לו כסף לקנות נרות חנוכה חייב למכור אפ" את בגדיו לשם כך. תשובה לחידה השבועית: ג' 38.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות גלבע להולדת הבן הנכד
משפחות זקס – וינשטוק – רייזמן לנשואי הבת הנכדה הנינה
משפחת דניאל אפשטיין להולדת הבת
משפחת ניסימוב להולדת הבן
משפחת בנך להולדת הבן
משפחת שינברגר להכנס הבן לעול תורה ומצוות
משפחת קובלר לאירוסין הבן
משפחת יעקבי להכנס הבן לעול תורה ומצוות
גני הדר-עמישב: משפחת דביר לאירוסין הבן
משפחות גולדשטיין - שטיגליץ לנשואי הבן הנכד
משפחת קנר להולדת הבת
משפחת עוקבי להולדת הבת
משפחות קרמן – שמואל פריד (מרכז העיר) לאירוסין הבת הנכדה

הודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

החידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

